

RİSALE-İ NUR'DA; FELSEFE - GAFLET - DALALET

"Ve bilhâssa maddiyatta çok tevaggul eden ve gittikçe maneviyattan tebaüd eden ve nura karşı gabileşen ve kabalaşan ve akli gözüne inen en büyük bir feylesofun münkirane sözü, maneviyatta nazara alınmaz ve kıymetsizdir. Acaba yerde iken arş-ı a'zamı temaşa eden, hârika bir dehayı kudsî sahibi olan ve doksan sene maneviyatta terakki edip çalışan ve hakaik-i imaniyeyi ilmelyakîn, aynelyakîn hattâ hakkalyakîn suretinde keşfeden Şeyh-i Geylanî (K.S.) gibi yüzbinler ehl-i hakikatın ittifak ettikleri, tevhidî ve kudsî ve manevî mes'elelerde, maddiyatın en dağınık ve kesretin en cüz'î teferruatına dalan ve sersemleşen ve boğulan feylesofların sözleri kaç para eder ve inkârları ve itirazları, gök gürültüsüne karşı sivrisineğin sesi gibi sönük olmaz mı?" ([Şualar, Yedinci Şua, Mukaddime](#))

"Azamet ve kibriya ve nihayetsizlik noktasında, ya gaflete veya masiyete veya maddiyata dalmak sebebiyle darlaşan akıllar, azametli mes'eleleri ihata edemediklerinden, bir gurur-u ilmî ile inkâra saparlar ve nefyederler. Evet o manen sıkışmış ve kurumuş akıllarına ve bozulmuş ve maneviyatta ölmüş olan kalblerine, çok geniş ve derin ve ihatalı olan imanî mes'eleleri sığdıramadıklarından, kendilerini küfre ve dalalete atarlar, boğulurlar." ([Şualar, Yedinci Şua, Mukaddime](#))

"Arkadaş! Kalb ile ruhun hastalığı nisbetinde felsefe ilimlerine meyil ve muhabbet ziyade olur. O hastalık marazı da, ulûm-u akliyeye tevaggul etmek nisbetindedir. Demek manevî olan hastalıklar, insanları akli ilimlere teşvik ve sevk eder. Ve akliyat ile iştigal eden, emraz-ı kalbiyeye mübtela olur." ([Mesnevi-i Nuriye, Katre](#))

"Şimdi ise, fikir ve kalblerin teşettütü, inayet ve himmetlerin za'fiyeti, insanların siyaset ve felsefeye ibtilâ ve rağbetleri yüzünden, bütün istidadlar funun-u hazıra ve hayat-ı dünyeviyeye müteveccihdir. Ahkâm-ı diniyeye sarfedilecek müstakim bir içtihad yoktur." ([Mesnevi-i Nuriye, Hubab](#))

"Öyle de vahdetü'l-vücut meselesi gibi hakaik-i ulviye, ehl-i gaflet ve esbab içine dalan avamlara girse, tabiat telâkki edilir ve üç mühim zarar verir:"

"*Birincisi:* Vahdetü'l-vücutun meşrebi, Cenâb-ı Hak hesabına kâinatı adeta inkâr etmek iken, avâma girdikçe, gafil avamlara, hususan maddiyyun fikirleriyle âlûde olan fikirlere girdikçe, kâinat ve maddiyat hesabına ulûhiyeti inkâr yoluna gider."

"*İkincisi:* Vahdetü'l-vücut meşrebi, mâsivâ-yı İlâhînin rububiyetini o

derece şiddetle reddeder ki, mâsivâyı inkâr ve ikiliği ref ediyor. Değil nüfus-u emmârenin, belki herbir şeyin müstakil vücudunu görmemek iken, bu zamanda fikr-i tabiatın istilâsıyla ve gurur ve enâniyetin nefsi-i emmâreyi şişirmesiyle ve âhireti ve Hâlıkı bir derece unutmak cihetiyle bazı nüfus-u emmâre küçük birer firavun, adeta nefsini mâbud ittihaz etmek istidadında bulunan insanlara vahdetü'l-vücudu telkin etmek, nefsi-i emmâreyi -el'iyâzü billâh- öyle şımartır ki, ele avuca sığmaz..." ([Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a, Yedinci Nükte](#))

"Evet vahdet-ül vücuddan bahseden; fikren seradan süreyyaya çıkarak, kâinatı arkasında bırakıp nazarını Arş-ı A'lâ'ya diken, istiğrakî bir surette kâinatı madum sayıp herşeyi doğrudan doğruya kuvvet-i iman ile Vâhid-i Ehad'dan görebilir. Yoksa kâinatın arkasında durup kâinata bakan ve önünde esbabı gören ve ferşten nazar eden, elbette esbab içinde boğulup, tabiat bataklığına düşmek ihtimali var." ([Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a, Yedinci Nükte](#))

"İşte şu meşreb sahibi, eğer maddiyattan ve vesaitten tecerrüd etmiş ve esbab perdesini yırtmış bir ruh ise, istiğrakkârane bir şuhuda mazhar ise; vahdet-ül vücuddan değil, belki vahdet-üş şuhuddan neş'et eden, ilmî değil, hâlî bir vahdet-i vücud onun için bir kemal, bir makam temin edebilir. Hattâ Allah hesabına kâinatı inkâr etmek derecesine gidebilir. Yoksa esbab içinde dalmış ise, maddiyata mütevaggil ise, vahdet-ül vücud demesi, kâinat hesabına Allah'ı inkâr etmeye kadar çıkar." ([Mektubat, On Sekizinci Mektup](#))

"İmam-ı Gazalî ve İmam-ı Rabbanî gibi muhakkikîn-i evliyanın talimatlarını rehber etmek gerektir. Ve daima nefsinin ittihatıdır. Ve kusurdan, acz ve fakrdan başka nefsin eline vermemektir. Bu meşrebdeki şatahat, hubb-u nefisten neş'et ediyor. Çünkü muhabbet gözü, kusuru görmez. Nefsine muhabbeti için, o kusurlu ve liyakatsiz bir cam parçası gibi nefsinin, bir pırlanta, bir elmas zanneder." ([Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Dokuzuncu Kısım](#))

"O meşreb, daire-i esbabdan geçip, terk-i masiva sırrıyla mümkinattan alâkasını kesen ehass-ı havassın istiğrak-ı mutlak haletinde mazhar olduğu sâlih bir meşrebirdir. Şu meşrebi, esbab içinde boğulanların ve dünyaya âşık olanların ve felsefe-i maddiye ile tabiata saplananların nazarına ilmî bir surette telkin etmek, tabiat ve maddede onları boğdurmaktır ve hakikat-ı İslâmiyeden uzaklaştırmaktır. Çünkü dünyaya âşık ve daire-i esbaba bağlı bir nazar, bu fânî dünyaya bir nevi beka vermek ister. O dünya mahbubunu elinden kaçırmak istemiyor; vahdet-ül vücud bahanesiyle ona bir bâki vücud tevehhüm eder, o mahbubu olan dünya hesabına ve beka ve ebediyeti ona tam mal etmesine binaen, bir mabudiyet derecesine çıkarır. -Neûzü billah- Allah'ı inkâr etmek vartasına yol açar."

"Şu asırda maddiyunluk fikri o derece istilâ etmiş ki, maddiyatı herşey'e merci' biliyorlar. Böyle bir asırda has ehl-i iman, maddiyatı i'dam eder

derecesinde ehemmiyetsiz gördüklerinden; Vahdet-ül Vücut meşrebi ortaya atılsa belki maddiyyunlar sahib çıkacaklar, 'Biz de böyle diyoruz.' diyecekler."

"Halbuki dünyada meşarib içinde, maddiyyunların ve tabiatperestlerin mesleğinden en uzak meşreb, Vahdet-ül Vücut meşrebidir. Çünkü ehl-i Vahdet-ül Vücut, o kadar vücud-u İlahîye kuvvet-i iman ile ehemmiyet veriyorlar ki, kâinatı ve mevcudatı inkâr ediyorlar. Maddiyyunlar ise, o kadar mevcudata ehemmiyet veriyorlar ki; kâinat hesabına, Allah'ı inkâr ediyorlar. İşte bunlar nerede? Ötekiler nerede?" ([Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Dokuzuncu Kısım](#))

"Tâ ki, gençliğinde hikmet-i ecnebiye veya fûnun-u medeniye namı altındaki kısmen dalalet, kısmen malayaniyat mes'eleleriyle ruhunu kirletmiş, kalbini hasta etmiş, nefsinin şımartmış bir kısım ihtiyarların ruhunda temizlik yapsın. Tevhid hakkında şeytan ve nefsin şerrinden kurtulsun." ([Lem'alar, Yirmi Altıncı Lem'a, On Birinci Rica](#))

"Onların dalaleti fenden, felsefeden geldiği için acib bir gurur ve garib bir firavunluk ve dehşetli bir enaniyet onlara verip nefislerini öyle şımartmış ki, kâinatı idare eden İlahî kanunların şualarını ve insan âleminde o hakaikin düsturlarını süflî hevesatlarına ve müştehiyatlarına müsaid görmediklerinden (hâşâ! hâşâ!) eğri, yanlış, noksan bulmak istiyorlar." ([Şualar, Birinci Şua, Üçüncü Ayet](#))

"Ve nefsinin güzel yemeklerle şımartan, serkeş eden ve hevesat-ı rezile ve tuğyanlara sevk edip sarhoş eden gençler dahi, Risale-i Nur'un irşadıyla, bu hâdiseden merdane istifade ederek, fuşiyat ve günahlardan ellerini bir derece çektiği ve nefislerinin zevklerini ve pisliklere karşı galeyanlarını kırdığı vesilesiyle taate ve hayrata girip, o hâdiseyi kendi aleyhlerinden çıkarıp, lehlerinde istimal etmektir." ([Kastamonu Lahikası, 95. Mektup](#))

"Risale-i Nur'un hizmet ettiği hakaik-i imaniye her şeyin fevkinde olduğu gibi, bu zamanda her şeyden ziyade onlara ihtiyaç var. Fakat kalbini öldürmüş, nefsinin hevesatla şımartmış mülhidler, imandaki hakikatın derece-i ihtiyacını inkâr ettiklerinden, 'Ehl-i diyanet ve ehl-i ilmi sevkeden, tahrik eden makasid-ı dünyeviye ve ihtiyacatıdır.' diye ittiham ediyorlar." ([Kastamonu Lahikası, 145. Mektup](#))

"Onun için, birdenbire, bu kadar zahir ve aşikâre bir hurafeyi nasıl bu meşhur âkil feylesoflar kabul etmişler, o yolda gidiyorlar, hatıra geliyor. Evet onlar, mesleklerinin içyüzünü görememişler." ([Lem'alar, Yirmi Üçüncü Lem'a / Tabiat Risalesi](#))

"Sonra o müddeî döner, firavunlaşmış felsefe lisanıyla der ki: 'Madem kendine mâlik ve sahib değilsin, bir hizmetkârsın; esbab namına benimsin.' der." ([Sözler, Otuz İkinci Söz, Birinci Mevkif](#))

"Diğeri mağrur, nefsi firavunlaşmış, hodbin, ayyaş, güya ebedî o çiftlikte kalacak gibi, dünya zelzelelerinden dağdağlarından haberi yok. Dedi: Yok! Padişah kimdir? Ben mülkümü satmam, keyfimi bozmam..." ([Sözler, Altıncı Söz](#))

"Şeytan der: Bunlara karşı gelemem. Müdafaa edemem. Fakat çok ahmaklar var, beni dinliyorlar ve insan suretinde çok şeytanlar var, bana yardım ediyorlar ve feylesoflardan çok firavunlar var, enaniyetlerini okşayan mes'eleleri benden ders alıyorlar. Senin bu gibi sözlerin neşrine sed çekerler. Bunun için sana teslim-i silâh etmem!" ([Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Birinci Mebhas](#))

"Eğer hidayet-i İlahiye yetişse, iman kalbine girse, nefsin firavuniyeti kırılrsa, Kitabullah'ı dinlese, o vakıada ikinci halime benzeyecek. O vakit birden kâinat bir gündüz rengini alır, nur-u İlahî ile dolar." ([Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, Birinci Mebhas](#))

"İşte kadere iman, bütün o ağırlığı kaderin sefinesine atar, kemal-i rahat ile, ruh ve kalbin kemal-i hürriyetiyle kemalâtında serbest cevalanına meydan veriyor. Yalnız nefs-i emmarenin cüz'î hürriyetini selbeder ve firavuniyetini ve rububiyetini ve keyfemâyeşa hareketini kırar. Kadere iman o kadar lezzetli, saadetlidir ki, tarif edilmez." ([Sözler, Yirmi Altıncı Söz](#))

"Hem meslek-i felsefenin esasat-ı fasidesindedir ki: Ene, kendi zâtında hava gibi zaîf bir mahiyeti olduğu halde, felsefenin meş'um nazarı ile mana-yı ismî cihetiyle baktığı için; güya buhar-misal o ene temeyyu edip, sonra ülfet cihetiyle ve maddiyata tevaggul sebebiyle güya tasallub ediyor. Sonra gaflet ve inkâr ile o enaniyet tecemmüd eder. Sonra isyan ile tekeddür eder, şeffafiyetini kaybeder. Sonra gittikçe kalınlaşıp sahibini yutar. Nev'-i insanın efkârıyla şişer. Sonra sair insanları, hattâ esbabı kendine ve nefesine kıyas edip, onlara -kabul etmedikleri ve teberri ettikleri halde- birer firavunluk verir. İşte o vakit, Hâlık-ı Zülcelal'in evamirine karşı mübareze vaziyetini alır. "men yuhyil izame ve hiye ramim" der. Meydan okur gibi Kadîr-i Mutlak'ı acz ile ittiham eder. Hattâ Hâlık-ı Zülcelal'in evsafına müdahale eder. İşine gelmeyenleri ve nefs-i emmarenin firavunluğunun hoşuna gitmeyenleri ya red, ya inkâr, ya tahrif eder. **Ezcümle:**

"Felasifenin bir taifesi, Cenab-ı Hakk'a "mûcib-i bizzât" demişler, ihtiyarını nefyetmişler; ihtiyarını isbat eden bütün kâinatın nihayetsiz şahadetlerini tekzib etmişler. Feyâ Sübhanallah! Şu kâinatta zerreden şemse kadar bütün mevcudat taayyünatlarıyla, intizamatıyla, hikmetleriyle..." ([Sözler, Otuzuncu Söz, Birinci Maksat](#))

"Hak namına, hakikat hesabına olan tesadüm-ü efkâr ise; maksadda ve esasta ittifak ile beraber, vesailde ihtilaf eder. Hakikatın her köşesini izhar edip, hakka ve hakikata hizmet eder. Fakat tarafgirane ve garazkârane, firavunlaşmış nefs-i emmare hesabına hodfüruşluk, şöhretperverane bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan bârika-i hakikat değil, belki fitne ateşleri çıkıyor. Çünkü maksadda ittifak lâzım gelirken, öylelerin efkârının Küre-i

Arz'da dahi nokta-i telakisi bulunmaz. Hak namına olmadığı için, nihayetsiz müfritane gider. Kabil-i iltiyam olmayan inşikaklara sebebiyet verir. Hâl-i âlem buna şahiddir." ([Mektubat, Yirmi İkinci Mektup, Birinci Mebhas](#))

"İşte Ramazan-ı Şerifteki oruç; en gafillere ve mütemerridlere, za'fını ve aczini ve fakrını ihsas ediyor. Açlık vasıtasıyla midesini düşünüyor. Midesindeki ihtiyacını anlar. Za'f vücudu, ne derece çürük olduğunu hatırlıyor. Ne derece merhamete ve şefkate muhtaç olduğunu derk eder. Nefsin firavunluğunu bırakıp, kemal-i acz ve fakr ile dergâh-ı İlahiyeye ilticaa bir arzu hisseder ve bir şükr-ü manevî eliyle rahmet kapısını çalmağa hazırlanır. Eğer gaflet kalbini bozmamış ise..." ([Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, İkinci Risale / Ramazan Risalesi](#))

"Dokuzuncu Nükte: Ramazan-ı Şerifin orucu, doğrudan doğruya nefsin mevhum rububiyetini kırmak ve aczini göstermekle ubudiyetini bildirmek cihetindeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:"

"Nefis Rabbisini tanımak istemiyor, firavunane kendi rububiyet istiyor. Ne kadar azablar çektirilse, o damar onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte Ramazan-ı Şerifteki oruç doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe vurur, kırar. Aczini, za'fını, fakrını gösterir. Abd olduğunu bildirir..." ([Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, İkinci Risale / Ramazan Risalesi](#))